

PORADNIK EKSPORTERA - BRAZYLIA 2008

I. Podstawowe dane:

Obszar 8.547.403,5 km².
Ludność 184 mln
Gęstość zaludnienia 21,5 osób / km².
Wyznanie:
Katolicy 70 %
Inne 30 %
Stolica Brasilia
Waluta 1 Real (RS) , 100 centavos
Międzynarodowy kod kierunkowy 55

II. Podstawowe wskaźniki ekonomiczne:

	2003	2004	2005	2006	2007
PKB ceny bieżące (w mld USD)	553,6	663,7	882,7	1067,3	1295,5
PKB ceny stałe (w mld RS)	2058,3	2175,8	2239,9	2322,8	2558,0
Wzrost PKB (w %) (w RS)	0,5	5,2	2,1	3,5	5,4
PKB na osobę ceny bież.(USD)	3093,0	3655,4	4792,6	5714,6	6843,6
Inflacja IPCA (w %)	9,3	7,4	5,7	3,6	4,5
Stopa bezrobocia (w %)	12,3	11,5	9,4	9,8	8,2
Produkcja przemysłowa (w %)	3,0	6,2	4,4	2,9	4,9
Nadwyżka budżetowa (w %)	4,3	4,6	4,97	4,25	3,98
Dług publiczny (w % PKB)	58,6	51,8	50,9	50,0	42,7
Eksport (w mld USD)	73,1	96,5	118,3	137,4	160,6
Import (w mld USD)	48,3	62,8	73,6	91,3	120,6

Źródło: Secex

Przynależność do międzynarodowych organizacji politycznych i gospodarczych

Brazylia należy do:
Organizacji Narodów Zjednoczonych (1945)
Organizacji Państw Amerykańskich (1948)
Światowej Organizacji Handlu (1994)
MERCOSUL (1991)
ALADI (1980)
Wspólnoty Krajów Języka Portugalskiego (CPLP) (1996)

Sytuacja gospodarcza kraju

Ogłoszenie Programu Przyspieszenia Wzrostu (PPW) było najmocniejszym akcentem gospodarczym początku drugiej kadencji rządu Prezydenta Luli. Celem

PPW jest zwiększenie inwestycji publicznych do wartości odpowiadającej 0,5 punktu procentowego PKB rocznie.

Program ten stanowi reakcję rządu na coraz pilniejszą potrzebę przeprowadzenia wielu reform infrastrukturalnych, administracyjnych i prawnych. Publikowane zestawienia konkurencyjności wskazują bowiem, że Brazylia znajduje się w nich w tyle nie tylko za swoimi największymi konkurentami z BRIC (Chinami, Indiami i Rosją), ale również za pozostałymi krajami regionu Ameryki Południowej. Dlatego też kluczem do poprawy pozycji konkurencyjnej Brazylii jest w pierwszej kolejności modernizacja i rozwój infrastruktury transportowej, energetycznej i przemysłowej.

Oprócz niewydolnej infrastruktury, o słabszych wynikach Brazylii w rankingach konkurencyjności zaważyły wysokie koszty kapitału, jedne z najwyższych na świecie stopy procentowe i obciążenia podatkowe. Dodatkowo, na wyniki gospodarcze w 2007 roku miała wpływ wysoka waloryzacja reala w stosunku do dolara oraz niezadowolająca dynamika PKB. Niewystarczające okazały się również działania brazylijskiego rządu na rzecz poprawy warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

W ciągu 4 lat (2007-2010), w ramach PPW zaplanowano inwestycje o łącznej wartości 503,9 mld reali (229 mld USD), z czego tylko niecałe 13,5% będzie pochodzić z budżetu centralnego. Pozostałe środki będą pochodzić od przedsiębiorstw państwowych (głównie koncernu paliwowego Petrobras) oraz z sektora prywatnego.

W sektorze energetycznym łączna wartość inwestycji wyniesie 274,8 mld reali (125 mld USD), z czego 65% przypadnie na wydobycie i przerób ropy naftowej i gazu ziemnego. W sektorze energii elektrycznej wartość projektów osiągnie łącznie 66 mld reali (30 mld USD).

Infrastruktura transportowa (drogowa, kolejowa, portowa i lotnicza) otrzyma w latach 2007-2010 inwestycje o całkowitej wartości 58,28 mld reali (26,5 mld USD), z czego 33 mld reali pochodzących będą z budżetu, 17 mld reali ze środków Krajowego Banku Rozwoju Gospodarczego i społecznego (BNDES).

Praktyczna realizacja PPW napotykała jednak w 2007 roku na szereg przeszkód natury administracyjnej i finansowej, w tym na nienajlepszą współpracę władz stanowych i federalnych. Wdrożenie projektów jest w wielu przypadkach uzależnione od doraźnych interesów politycznych rządzących ekip w poszczególnych stanach.

Nie doszło niestety do zapowiadanego na początku roku zmniejszenia obciążeń podatkowych i rozpoczęcia prac nad zunifikowanym systemem podatkowym na terenie całego kraju oraz nad wprowadzeniem podatku od towarów i usług (VAT). Spektakularna porażka rządu Prezydenta Luli w Kongresie (w grudniu ub.r.) doprowadziła do likwidacji tzw. podatku od operacji czekowych (CPMF) i na długi czas pogrzebała szanse na racjonalizację systemu podatkowego w Brazylii. Zapowiedziano bowiem już drastyczne zaostrożenie podatku od operacji finansowych oraz podatku społecznego od zysku netto (płaconego przez instytucje finansowe) w celu zrekompensowania wpływów utraconych wraz z likwidacją CPMF.

Kolejnym celem polityki gospodarczej drugiej kadencji Prezydenta Luli jest planowa ekspansja kredytów, która pozwoli na osiągnięcie w 2010 roku poziomu

50% PKB, głównie w zakresie finansowania inwestycji, projektów infrastrukturalnych, rolnictwa, mieszkalnictwa i konsumpcji.

Polityka gospodarcza nowego rządu jest podporządkowana dystrybucji dochodów.

Do najważniejszych wyzwań polityki gospodarczej na początku drugiej kadencji Prezydent Lula zaliczył:

1. Osiągnięcie dynamiki PKB na poziomie 5% rocznie w okresie 2007-2010 przy zachowaniu kontroli nad inflacją.
2. Zrealizowanie inwestycji o wartości 75 mld reali (34 mld USD) w ciągu 2008 roku.
3. Wdrożenie zasad partnerstwa publiczno-prywatnego w celu redukcji barier infrastrukturalnych.
4. Przyjęcie zaległych regulacji prawnych, np. Ustawy Gazowej w celu pobudzenia inwestycji prywatnych.
5. Zwiększenie udział kredytów w stosunku do PKB z poziomu 33,1% (październik 2006) do poziomu co najmniej 36%.
6. Stworzenie mechanizmów kontroli wydatków publicznych.
7. Zmniejszenie udziału długu publicznego w stosunku do PKB.
8. Uszczelnienie systemu ubezpieczeń społecznych.
9. Zmniejszenie biurokracji i obciążeń podatkowych.
10. Wsparcie legalnego zatrudnienia.

Prognoza koniunktury gospodarczej

Sytuacja gospodarcza Brazylii w 2008 roku będzie zdeterminowana przez zaostrzenie polityki pieniężnej w związku z rosnącym ryzykiem wzrostu inflacji oraz przez bardzo prawdopodobne zwolnienie dynamiki gospodarczej na całym świecie. Dynamika PKB wyniesie od 4,2 do 5% z zastrzeżeniem, że na pewno będzie niższa od dynamiki osiągniętej w 2007 roku.

Analizy banku Credit Suisse (CS) wskazują, że rosnąca konsumpcja indywidualna znajdzie odzwierciedlenie w bilansie płatniczym państwa. Po 5 latach nadwyżki salda rachunku obrotów bieżących, w 2008 roku Brazylia odnotuje deficyt na poziomie 0,5% PKB (ok. 8 mld dolarów), który wzrośnie w 2009 roku do poziomu 1,3% PKB (ok. 22 mld USD).

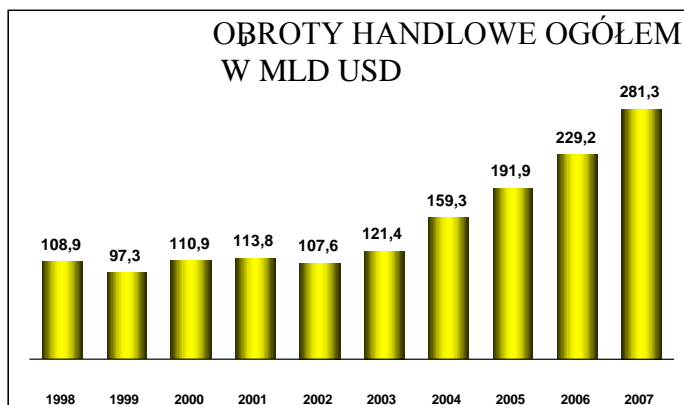
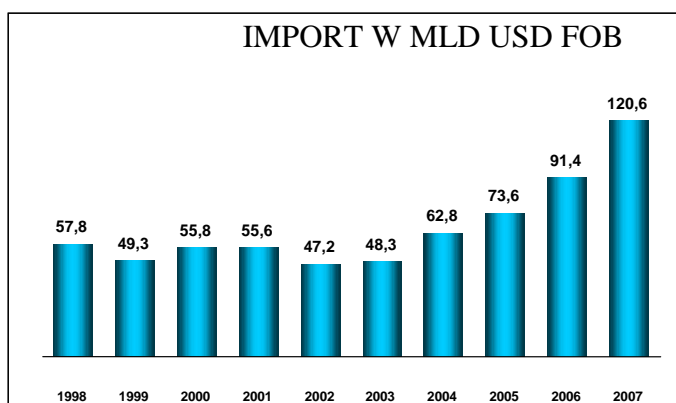
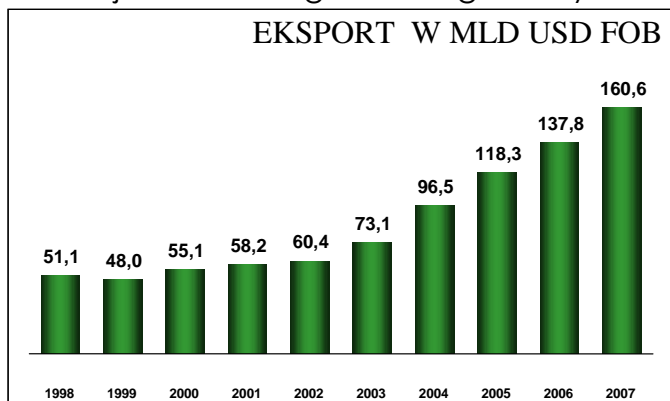
Znacznemu obniżeniu ulegnie również nadwyżka bilansu handlowego. CS przewiduje, że dodatnie saldo handlowe zmniejszy się z poziomu 41 mld USD (2007 rok) do 25,7 mld USD w 2008 roku, a następnie do 13,7 mld dolarów w 2009 roku. Będzie to rezultatem znacznego wzrostu importu, rzędu 24% oraz zdecydowanie mniejszej dynamiki eksportu, na poziomie około 8%.

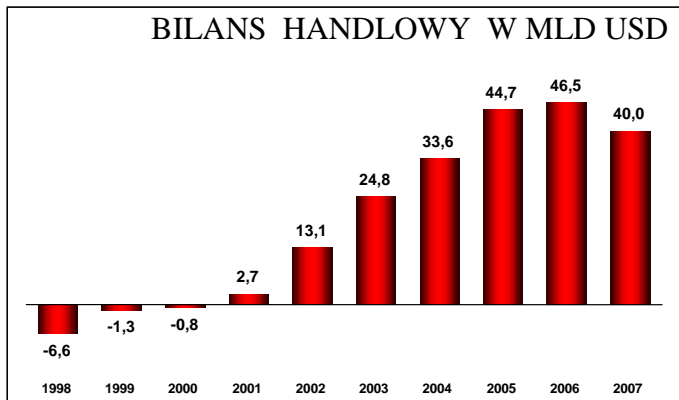
Nadal będą wzrastać rezerwy dewizowe Brazylii, które w 2008 roku mogą osiągnąć 240 mld dolarów, a w 2009 roku 270 mld dolarów. Utrzyma się wysoki poziom zagranicznych inwestycji portfelowych, zwłaszcza w akcje i papiery o stałym oprocentowaniu (ok. 18,3 mld USD). Dynamika BIZ ulegnie niewielkiemu zmniejszeniu, a ich wartość w 2008 roku powinna osiągnąć 30 mld dolarów.

EKSPORT DO BRAZYLII

A HANDEL ZAGRANICZNY BRAZYLII

Ewolucja handlu zagranicznego Brazylii w latach 1998-2007

Dane Ministerstwa Rozwoju, Przemysłu i Handlu Zagranicznego Brazylii wskazują, że w 2007 roku popyt zewnętrzny miał ujemny udział we wzroście PKB tego kraju. Dynamika eksportu była bowiem już drugi rok z rzędu niższa niż wzrost importu. Zrzeszenie Handlu Zagranicznego Brazylii szacuje, że wpływ ten kształtuje się na poziomie 1,0 -1,5 punktu procentowego.

Głównym powodem tej sytuacji jest wyjątkowo silna waloryzacja brazylijskiego reala w stosunku do amerykańskiego dolara. Istotne potanie importu spowodowało proces zastępowania produkcji krajowej (konsumpcyjnej i inwestycyjnej) towarami sprowadzanymi z zagranicy.

Wzrostowi importu konsumpcyjnego i inwestycyjnego towarzyszy pozytywne zjawisko umiędzynarodowienia przedsiębiorstw brazylijskich, które alokują swoje zdolności produkcyjne na rynkach zagranicznych. Przykładem jest sektor obuwniczy, który w pierwszej fazie najmocniej odczuł waloryzację reala.

Rosnące na rynkach światowych popyt i ceny na surowce mineralne i rolne spowodowały, że dynamika brazylijskiego eksportu towarów nieprzetworzonych była prawie 2,5-krotnie wyższa od wzrostu sprzedaży towarów pół-przetworzonych i przetworzonych. Fakt ten jednak nie przyczynił się do poprawy pozycji konkurencyjnej Brazylii na rynku globalnym.

Analizy wyników handlu zagranicznego Brazylii wskazują, że wysoka dynamika brazylijskiego eksportu, która znalazła odzwierciedlenie w rekordowych nadwyżkach handlowych w latach 2005-2006 w większym stopniu była wynikiem sprzyjających czynników zewnętrznych niż wzrostu konkurencyjności brazylijskich firm czy też skutecznej polityki promocyjnej.

W przypadku eksportu surowców mineralnych i produktów rolnych, mimo aprecjacji reala w stosunku do dolara, brazylijskie towary są nadal bardzo konkurencyjne z racji rosnących cen na rynkach światowych. Pogłębia to niekorzystną tendencję dominacji w brazylijskim eksporcie surowców i produktów o niskim stopniu przetworzenia.

W dostawach dóbr przetworzonych sytuacja kursowa dotknęła w pierwszym rzędzie małe i średnie przedsiębiorstwa, szczególnie w przypadku producentów obuwia, tekstyliów i mebli. Firmy takie mają wyższe koszty zakupu surowców i obsługi finansowej działalności oraz niższą wydajność produkcji.

Sytuacja ta przełożyła się na systematyczny spadek w latach 2004-2006 liczby brazylijskich przedsiębiorstw eksportujących.

Spośród około 4 milionów firm zarejestrowanych w Brazylii, zaledwie 17 tysięcy z nich (0,4%) eksportuje swoje towary i usługi. 85% wartości brazylijskiego eksportu jest realizowane zaledwie przez 800 firm.

Istotnymi elementami warunkującymi możliwości eksportowe kraju jest niewystarczająca i nieefektywna infrastruktura transportowa oraz dość skomplikowany system podatkowy, który powoduje, m.in. blokowanie środków eksporterom towarów przetworzonych.

Prezentowane są także oceny, że przynależność Brazylii do Mercosur jest pewnym ograniczeniem dla swobodnego rozwoju stosunków handlowych, ponieważ kraj ten dominuje pod względem rozwoju gospodarczego nad pozostałymi członkami tego ugrupowania i z powodu istniejących ograniczeń nie jest w stanie w pełni wykorzystać swojego potencjału na rynkach międzynarodowych.

W 2007 roku Brazylia osiągnęła rekordowe wyniki w wymianie handlowej z zagranicą. Wartość eksportu osiągnęła 160,65 mld dolarów i wzrosła w stosunku do roku 2006 o 16,1%. Dynamika importu była prawie dwukrotnie wyższa i wyniosła 31,5%, a wartość importu zamknęła się w kwocie 120,61 mld USD. W rezultacie, nadwyżka handlowa uległa istotnemu zmniejszeniu w stosunku do roku poprzedniego (- 13,8%) i osiągnęła 40,04 mld USD (46,45 mld w 2006 roku).

Bilans handlu zagranicznego – wykonanie za 2007 r (mln USD, FOB)

	2007	2006	Zmiana w %
Obroty	281.259	229.158	+ 22,7
Ekspert - ogółem	160.649	137.807	+ 16,1
Surowce	51.595	40.285	+ 27,6
Półprodukty	21.800	19.523	+ 11,2
Towary przetworzone gotowe	83.943	75.018	+ 11,4
Import - ogółem	120.610	91.351	+ 31,5
Surowce i półprodukty	59.402	45.276	+ 30,7
Towary konsumpcyjne	16.024	11.982	+ 33,2
Środki trwałe (inwestycyjne)	25.119	18.902	+ 32,4
Ropa naftowa	11.973	9.087	+ 31,2
Saldo handlu zagranicznego	40.039	46.456	- 13,8

Zródła: Secex

Najwięksi partnerzy handlowi Brazylii

Ekspert Brazylii w 2007 roku

Kraj \ ugrupowanie	Wartość w mln USD		Dynamika	Udział procentowy	
	2007	2006		2007	2006
UNIA EUROPEJSKA	40.426	31.045	29,7	25,2	22,5
ALADI	36.422	31.495	15,2	22,7	22,9
W tym MERCOSUR	17.351	13.986	23,6	10,8	10,1
W tym Argentyna	14.414	11.740	22,3	9,0	8,5
USA	25.314	24.773	1,8	15,8	18,0
AZJA	24.960	20.816	19,4	15,5	15,1

W tym Chiny	10.749	8.402	27,4	6,7	6,1
AFRYKA	8.577	7.456	14,6	5,3	5,4
BLISKI WSCHÓD	6.399	5.749	10,9	4,0	4,2
EUROPA WSCHODNIA	4.309	3.892	10,3	2,7	2,8
POZOSTAŁE REGIONY	14.242	12.581	12,7	8,9	9,1
OGÓŁEM	160.649	137.807	16,1	100,0	100,0

Źródło: Secex

Import Brazylii w 2007 roku

Kraj \ ugrupowanie	Wartość w mln USD		Dynamika	Udział procentowy	
	2007	2006		2007	2006
AZJA	30.626	22.888	33,3	25,4	25,1
W tym Chiny	12.617	7.990	57,3	10,5	8,7
UNIA EUROPEJSKA	26.736	20.202	31,8	22,2	22,1
ALADI	20.571	16.282	25,8	17,1	17,8
W tym MERCOSUR	11.633	8.967	29,2	9,6	9,8
W tym Argentyna	10.410	8.053	28,8	8,6	8,8
USA	18.887	14.817	27,0	15,7	16,2
AFRYKA	11.330	8.111	39,1	9,4	8,9
BLISKI WSCHÓD	3.206	3.165	0,9	2,7	3,5
EUROPA WSCHODNIA	2.766	1.434	92,1	2,3	1,6
POZOSTAŁE REGIONY	6.488	4.452	45,1	5,4	4,9
OGÓŁEM	120.610	91.351	31,5	100,0	100,0

Źródło: Secex

W strukturze asortymentowej importu do Brazylii, wysoką dynamikę zakupów (powyżej 30%) odnotowano we wszystkich kategoriach towarowych. Najwyższy przyrost miał miejsce w przypadku dóbr konsumpcyjnych + 33,2%, następnie dóbr inwestycyjnych + 32,4%, paliw i produktów ropopochodnych + 31,6 oraz surowców i produktów pół-przetworzonych + 30,7%.

Wśród głównych dostawców na rynek brazylijski, największa dynamika dostaw miała miejsce w przypadku krajów Europy Wschodniej +92,1% (głównie z powodu nawozów i paliw), Afryki + 39,1%, Azji + 33,3% (w tym z Chin 57,3%), Unii Europejskiej +31,8%, Mercosur + 29,2% (w tym z Argentyny +28,8%), USA +27%, państw Aladi +21,7% oraz z Bliskiego Wschodu +0,9%.

Największym indywidualnym dostawcą na rynek brazylijski są USA – 18,9 mld USD, Chiny 12,6 mld dolarów, Argentyna 10,4 mld USD, Niemcy 8,7 mld USD i Nigeria 5,3 mld USD.

Liderami eksportu są stany: São Paulo, Minas Gerais, Rio Grande do Sul, Paraná i Rio de Janeiro.

STAN SAO PAULO

Stolica	São Paulo
Powierzchnia (km²)	248.209,426
Liczba miast	645
Ludność 2005	40.442.795

Stan Sao Paulo dysponuje największym parkiem przemysłowym Brazylii, wytwarza 40% produkcji przemysłowej kraju i ponad 31% Produktu Krajowego Brutto.

Jest największym eksporterem i importerem Federacji – 32% ogółu eksportu (51,7 mld USD w 2007 roku) oraz 40% importu (48,4 mld USD-2007). Ponad połowa aktywności produkcyjnej stanu jest skupiona na obszarze metropolitalnym miasta Sao Paulo.

Stan odpowiada, w skali całego kraju, za produkcję:

45% sektora metalurgicznego,

53% sektora mechanicznego,

43% sektora urządzeń elektrycznych i telekomunikacyjnych,

60% pojazdów mechanicznych (stan SP jest 12-tym największym na świecie producentem pojazdów mechanicznych – ponad 1,2 mln szt.),

59% sektora chemicznego,

71% sektora farmaceutycznego,

64,5 % sektora tworzyw sztucznych,

48% sektora informatycznego.

Stan wytwarza 22% energii elektrycznej Brazylii, a zużycie sięga 32% produkcji krajowej.

Stan Sao Paulo zajmuje również wiodącą pozycję w rolnictwie i produkcji rolno-spożywczej Brazylii. Posiada 190 tys. km kwadratowych użytków rolnych.

1/3 Produktu Krajowego Brutto Brazylii w sektorze rolnym jest wytwarzana przez Sao Paulo. Stan ten jest największym światowym producentem pomarańczy, drugim na świecie producentem soi i trzciny cukrowej, czwartym – kawy. Na terenie stanu produkuje się 25% ogółu produkcji krajowej warzyw.

Jest drugim co do wielkości producentem drobiu w Brazylii (900 tys. ton), pogłowie bydła wynosi 13 mln szt., trzody chlewnej 1,5 mln szt.

Stan Sao Paulo jest również największym partnerem Polski w wymianie handlowej z Brazylią. W 2007 roku dostarczono do Polski z tego stanu towary o wartości 108,62 mln USD (39% całości importu z Brazylii). Eksport polskich towarów do stanu Sao Paulo wyniósł 75,35 mln USD (28% eksportu ogółem).

STAN RIO DE JANEIRO

1. Dane ogólne

- Powierzchnia: 43.910 Km² (0,52% powierzchni kraju)
- Ludność: 15.383.407 w tym 96% w miastach (2005)
- 8,47 % ogółu mieszkańców Brazylii
- Wskaźnik rozwoju (IHD): 0,802 (2002)
- Poziom analfabetyzmu: 6,9% (2000)
- 92 miasta

2. Dane ekonomiczne

- Ludność aktywna zawodowo: 7.205.419 (2003 - CIDE)
- Stopa bezrobocia: 7,7% (2005 - IBGE)
- PKB: 117 mld USD (2005 - CIDE)
- % do PKB Brazylii: 15,8% (2005 - CIDE, IBGE)
- PKB per capita: 7.625 USD (2005 - CIDE)
- PKB wg sektorów gospodarki: (2002 - CIDE)

- Rolnictwo: 0,4%
- Przemysł: 37,5%
- Usługi: 62,1%
- Dynamika produkcji przemysłowej:
  - 7,2% (1998)
  - 6,1% (1999)
  - 6,7% (2000)
  - 1,6% (2001)
  - 12,4% (2002)
  - -1,0% (2003)
  - 2,4% (2004)
  - 4,1% (2005)

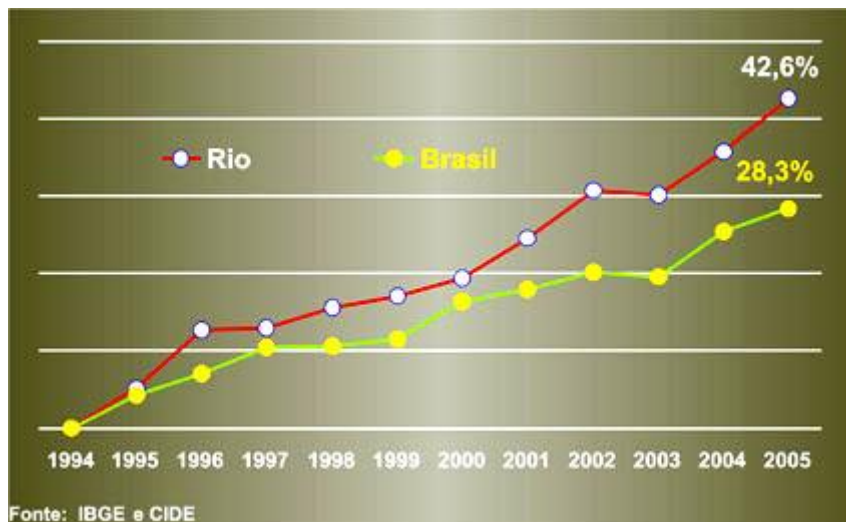
Dzienna produkcja ropy naftowej: ponad 1,4 mln baryłek, stanowi to 84% produkcji krajowej;

Dzienne wydobycie gazu ziemnego: 21,8 mln m³- 45% produkcji krajowej.

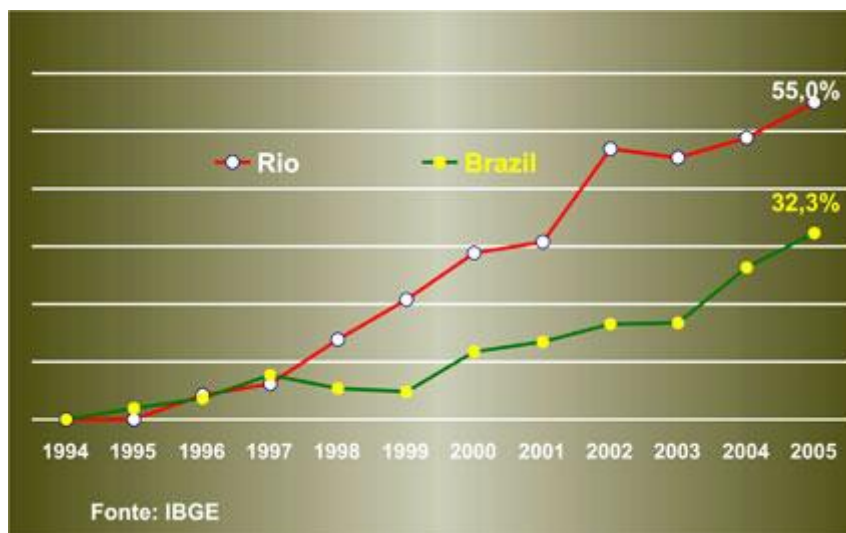
3. Wskaźnik koncentracji gospodarczej stanu (PKB/km²)

- USD 1.753.586 (2004)

4. Dynamika PKB (Rio de Janeiro / Brazylią)

5. Dynamika produkcji przemysłowej (Rio de Janeiro/Brazylia)

Handel zagraniczny stanu Rio de Janeiro w 2007 roku:

- eksport – 14,31 mld USD,
- import – 9,56 mld USD

Wymiana handlowa stanu Rio de Janeiro z Polską w 2007 roku:

- eksport towarów z Polski – 2,18 mln USD,
- import towarów brazylijskich – 1,72 mln USD

STAN PARANA

Stolica	Kurytyba
Powierzchnia (km²)	199.314,850
Liczba miast	399
Ludność (2005)	10.261.856

Handel zagraniczny stanu Parana w 2007 roku:

- eksport ogółem 12,35 mld USD,
- import 9,01 mld USD

Obroty handlowe stanu Parana z Polską w 2007 roku:

- ogółem 62,74 mln USD (0,29% całości handlu stanowego)
- dostawy towarów z Polski – 45,6mln USD
- import produktów brazylijskich do Polski – 17,14 mln USD
- nadwyżka handlowa – 28,46 mln USD

DANE DOTYCZĄCE WYMIANY HANDLOWEJ POMIĘDZY POLSKĄ A BRAZYLIA

POLSKI IMPORT Z BRAZYLII W OKRESIE STYCZEŃ – GRUDZIEŃ 2007

Pozycje powyżej 1 mln USD

Lp	PCN	NAZWA PRODUKTU	2007 USD FOB	2006 USD FOB	07/06 w%
		OGÓŁEM	271.691.303	299.850.956	-9,39
1	24012030	Tytoń typu "Meryland"	45.223.315	34.338.611	31,70
2	87089990	Części i akcesoria do pojazdów mech.	23.112.931	8.312.060	178,07
3	87082999	Części karoserii do pojazdów mech.	22.117.218	163.826	---
4	87088000	Amortyzatory i układy zawieszenia	13.907.798	9.276.688	49,92
5	26011100	Ruda żelaza	12.329.779	16.523.920	-25,38
6	84143011	Sprężarki do stosowania w samolotach	9.559.310	10.869.831	-12,06
7	09011110	Kawa zielona	8.959.481	9.003.039	-0,48
8	28046900	Krzem	7.990.540	5.447.808	46,67
9	21011110	Kawa rozpuszczalna	7.207.692	10.493.490	-31,31
10	25199090	Magnezyt	6.540.000	8.242.050	-20,65
11	24012040	Tytoń typu "Kentucky"	6.405.038	5.504.219	16,37
12	94019090	Części do foteli	4.858.241	1.204.308	303,41
13	83099000	Korki, pokrywki i wieczka z metali nieżelaznych.	4.784.830	1.148	---
14	05040090	Jeliła zwierzęce (oprócz rybich)	4.503.603	3.342.798	34,73
15	44151000	Skrzynie, pudła, klatki, bębny	4.481.786	---	---
16	84335100	Kombajny zbożowe	4.308.857	---	---

17	41071220	Skóry świńskie garbowane, ale nie preparow.	3.706.333	3.146.282	17,80
18	87082993	Drzwi do pojazdów mechanicznych	3.131.130	6.616	---
19	44092900	Drewno	2.932.368	---	---
20	30049079	Leki	2.367.867	---	---
21	24013000	Odpady tytoniowe	2.351.515	1.860.866	26,37
22	84292090	Równiarki i niwelatory	2.249.474	801.092	180,80
23	44101210	Płyta OSB	2.089.067	---	---
24	40169990	Artykuły z gumy, innej niż ebonit	1.996.635	699.355	185,50
25	33061000	Pasty i proszki do zębów	1.938.225	1.901.929	1,91

Zródło: Secex

POLSKI EKSPORT DO BRAZYLII W OKRESIE STYCZEŃ-GRUDZIEŃ 2007 **Pozycje powyżej 1 mln USD**

Lp.	PCN	NAZWA PRODUKTU	2007 USD FOB	2006 USD FOB	07/06 w %
		OGÓŁEM	267.833.927	212.050.353	26,31
1	31022100	Siarczan amonu	42.153.814	30.965.883	36,13
2	31055900	Nawozy mineralne lub chem. zaw: azot i fosfor	23.070.530	43.697.026	-47,20
3	84082010	Silniki do pojazdów mechanicznych	18.428.167	13.517.661	36,33
4	85451100	Elektrody węglowe stosowane w piecach	12.699.212	8.538.251	48,73
5	84029000	Części do kotłów	12.649.164	373.681	---
6	25030010	Siarka surowa lub nierafinowana	8.903.687	---	---
7	94019090	Meble do siedzenia	7.813.888	4.376.643	78,54
8	31052000	Nawozy min. lub chem. zaw: azot, fosfor i potas	5.869.460	---	---
9	04041000	Serwatka i serwatka zmodyfikowana	5.429.138	1.328.214	308,75
10	84212990	aparatura do filtrowania cieczy lub gazów	5.147.432	6.577	---
11	87083090	Hamulce oraz ich części	4.855.421	---	---
12	85401100	Kolorowe kineskopy	4.369.467	---	---
13	28151100	Soda kaustyczna	4.241.768	3.087.995	37,36
14	27081000	Pak	3.279.842	12.300	---
15	28070010	Kwas siarkowy	3.079.661	558.413	451,50
16	85389090	Części do podzespołów elektronicznych	2.845.174	1.901.574	49,62
17	40112090	Nowe opony do ciężarówek i autobusów	2.671.380	1.584.695	68,57
18	29291021	Izocyjaniany	2.632.453	601.956	337,32
19	69031090	Wyroby ceramiczne ogniotrwałe	2.475.074	---	---
20	19053200	Gofry i wafle	2.370.000	1.869.549	26,77

21	87082999	Części karoserii do pojazdów mech.	2.000.933	914.119	118,89
22	85459090	Węgiel i inne artykuły z grafitu	1.966.412	---	---
23	90322000	Monostaty	1.923.584	1.389.860	38,40
24	84829900	Łożyska toczne	1.836.637	1.150.626	59,62
25	73011000	Płyty stalowe działowe	1.755.258	---	---

Zródło: Secex

Poziom konkurencyjności polskiego eksportu, stopień zainteresowania lokalnego biznesu współpracą z Polską

Analiza obrotów handlowych w 2007 roku wskazuje, że tradycyjne produkty eksportowane do Brazylii (m.in. nawozy, elektrody węglowe, serwatka, podzespoły samochodowe oraz maszyny i urządzenia) zdobyły już określoną pozycję na tutejszym rynku.

Szczególnie istotna, z punktu widzenia polskich interesów handlowych w Brazylii jest sytuacja w sektorze nawozów sztucznych. Tylko 40% zapotrzebowania Brazylii na nawozy jest zaspokojone przez produkcję krajową. Reszta pochodzi z importu i proporcja ta utrzyma się w najbliższych latach. Brazyliia posiada jeszcze możliwości zwiększenia własnej produkcji nawozów azotowych i fosforowych. W przypadku nawozów potasowych, z powodu braku odpowiednich warunków naturalnych, Brazyliia jest zmuszona do ich importu. Otwiera to przed krajowymi dostawcami szerokie możliwości rozszerzenia i umocnienia polskiego udziału w rynku tego kraju. Z satysfakcją należy odnotować zwiększającą się dywersyfikację krajowego eksportu i umacnianie sprzedaży w najważniejszych grupach towarowych.

Rosnący udział maszyn i urządzeń mechanicznych i elektrycznych, w znacznej części w ramach dostaw kooperacyjnych przemysłu samochodowego wskazuje na dobrą konkurencyjność polskich produktów, co w świetle rosnącej dynamiki brazylijskiego importu, w tym zakresie towarowym, przekłada się na możliwość dalszego zwiększenia eksportu.

Niestety w 2007 roku doszło do wstrzymania polskich dostaw w dwóch tradycyjnych już kategoriach towarowych szyn oraz jelit zwierzęcych. Po kilku latach przerwy wznowiono dostawy siarki do Brazylii.

Znaczne potencjalnie duże możliwości istnieją w zakresie dostaw miedzi i wyrobów miedzianych w związku z dużym zapotrzebowaniem na te produkty, należące do głównych pozycji importowych tego kraju. Przypisanie strategicznego znaczenia dla brazylijskiego przemysłu elektronicznego i elektrotechnicznego oznaczać będzie rosnące zamówienia na miedź i wyroby.

Dostęp do rynku dla polskich towarów i usług, główne przeszkody i bariery administracyjne w eksporcie i współpracy gospodarczej z Brazylią

W 2007 roku nie odnotowano żadnych istotnych zmian w regulacjach celnych i administracyjnych mających wpływ na dostęp do rynku brazylijskiego.

Brazylijska Izba Handlu Zagranicznego (CAMEX), podjęta w końcu 2007 roku decyzję o zrewidowaniu wszystkich procedur kontrolnych obowiązujących w tym kraju w stosunku do operacji handlu zagranicznego.

Głównym celem rewizji przepisów jest odbiurokratyzowanie importu i eksportu. Obecnie niektóre produkty podlegają kontroli nawet 3 różnych instytucji.

CAMEX poinformował, że aktualnie w Brazylii import 3006 produktów wymaga uzyskania wcześniejszej licencji importowej, a ich wartość stanowi 36% importu ogółem (w eksporcie ograniczenia biurokratyczne dotyczą 666 produktów - 9,7% wartości eksportu ogółem).

CAMEX podjął decyzję o uchyleniu wymogu uzyskania wcześniejszej licencji na tranzyt towaru z portu do składu celnego w głębi kraju, ponieważ wymóg ten dublował się z innymi regulacjami kontrolnymi w tym zakresie.

W ramach poszukiwania nowych źródeł wpływów budżetowych po likwidacji podatku od operacji czekowych (CPMF), rząd brazylijski zmienił z końcem 2007 roku zasady naliczania podatku importowego w 10 grupach towarowych: napoje, art. plastikowe, art. gumowe, tekstylia i konfekcja, obuwie, narzędzia, urządzenia optyczne i sprzęt medyczo-szpitalny, zegarki, meble oraz art. różne. Nowy podatek będzie naliczany *ad rem* tj. od kilograma (lub innej jednostki miary) importowanego produktu do poziomu 10 reali/kg (5,65 USD/kg).

Władze celno-podatkowe pozostawiają sobie całkowitą swobodę co do trybu i zakresu stosowania nowego wymiaru podatku importowego, a jedynym ograniczeniem będzie poziom 10 reali za jednostkę miary danego produktu.

Zmiana przepisów nie była dyskutowana na forum Izby Handlu Zagranicznego (CAMEX) i jeżeli zostanie wprowadzona w życie, będzie mogła oznaczać naruszenie norm WTO.

Władze podatkowe wskazują jedynie na ochronny charakter podjętych środków, który powinien zabezpieczyć konkurencyjność przemysłu krajowego przed zaniżonymi fakturami na towary importowane. Jednak firmy importujące obawiają się, że w praktyce będzie to drastyczne podniesienie opłat celno-podatkowych, np. w przypadku importu tekstyliów stawki wzrosną o 750%, a wina o 1400%.

Najwyższa stawka skonsolidowana dla wyrobów przemysłowych zgłoszona przez Brazylię do WTO wynosi 35% i taka jest faktycznie pobierana np. od samochodów.

Poza koniecznością opłacenia ceł i podatków polski eksport natrafia w Brazylii na szereg ograniczeń pozataryfowych:

- biurokrację w handlu zagranicznym, z wieloma niejasnymi regulacjami prawnymi i wykonawczymi m.in. z uwagi na liczne wyjątki i odstępstwa norm i reguł brazylijskich i Mercosur,
- licencjonowanie w ramach rozbudowanego i skomplikowanego systemu.

Przed wydaniem licencji nieautomatycznej szereg towarów poddawanych jest długotrwałemu procesowi analizowania np. sprawdzania pod względem uprawnień do importu, ekologicznym, zdrowotnym itp. Dotyczy to między innymi szeregu polskich towarów: środków ochrony roślin, farmaceutyków, kosmetyków, sprzętu medycznego, ceramiki, szkła, wyrobów hutniczych, maszyn i urządzeń, materiałów elektrycznych.

Import realizowany przez jednostki administracji publicznej, a korzystający z ulg celnych lub podatkowych podlega każdorazowo sprawdzaniu czy występuje odpowiednik produkcji krajowej.

Ceny minimalne szeregu towarów importowanych podlegają w punktach granicznych odpraw celnych elektronicznej kontroli (program SISCOMEX). Jeżeli towary podają ceny realizacyjne niższe od posiadanych przez urzędy celno - podatkowe, są one clone zgodnie z tymi ostatnimi, naturalnie wyższymi. Rygorystyczna kontrola sanitarna stosowana przez Brazylię poważnie utrudnia przywóz artykułów spożywczych.

Wejście z produktami rolno-spożywczymi na rynek brazylijski jest dodatkowo utrudnione przez przewlekłe procesy certyfikacji (homologacji). Przykładowo, zmiana zasad certyfikacji produktów zwierzęcych doprowadziła do wstrzymania polskich dostaw jelił zwierzęcych na rynek brazylijski.

Jednak największą barierą dla polskich eksporterów stanowią nie tyle przepisy ile biurokracja i powolność i dowolność działania miejscowych urzędników.

Stąd też kluczem do zwiększenia udziału polskich podmiotów gospodarczych w rynku brazylijskim jest posiadanie dobrze wprowadzonego miejscowego agenta, pośrednika a nawet samego importera, który w swoim własnym interesie ułatwi przejście wszystkich barier.

Więcej danych możecie Państwo uzyskać na stronie: www.poloniatrade.org.br lub za pośrednictwem Brazylijsko Polskiej Izby Handlowo Przemysłowej: camarabrasilpolonia@poloniatrade.org.br

Kanały dystrybucji na rynku

Wobec utrudnień importowych stosowanych przez władze brazylijskie, zarówno instrumentów taryfowych, jak i pozataryfowych, dostawca zagraniczny musi się liczyć z trudną drogą, jaką ma do pokonania jego towar zanim trafi do klienta.

Zaistnienie na tym bardzo trudnym rynku zależy w dużej mierze od znalezienia doświadczonego i dobrze znającego rynek importera/dystrybutora oraz miejscowego agenta, który znając realia swojego rynku, potrafi się na nim poruszać i przebrnąć przez przez gęszcz przepisów.

Dystrybutorzy i agenci działają praktycznie w każdej gałęzi gospodarki. Sprzedają hurtową i detaliczną zajmują się firmy wyspecjalizowane w poszczególnych branżach. Rozprowadzają one towar m.in. w głębi Brazylii i mają swoich tradycyjnych odbiorców.

Największe centra gospodarcze i handlowe znajdują się w stanach São Paulo, Rio de Janeiro, Minas Gerais oraz w stanach południowych: Parana, Rio Grande do Sul oraz Santa Catarina.

Na rynku brazylijskim powszechne jest kredytowanie nabywców towarów, poczynając od samolotów, samochodów, maszyn rolniczych, aż do towarów konsumpcyjnych. Wiele transakcji, mających wszelkie szanse powodzenia, często nie dochodzi do skutku właśnie z powodu braku kredytowania.

Sieć agencyjna na rynku brazylijskim powinna być stale poszerzana, aby osiągnąć sukces. Zależy to w dużej mierze od dostawców krajowych.

W dobie globalizacji rośnie rola międzynarodowych koncernów, które prowadzą dystrybucję towarów za pośrednictwem swoich własnych sieci. Przykładem mogą być dostawy części do samochodów przez koncern FIATA, zarówno z Polski do Brazylii jak i w odwrotną stronę.

W takim kraju jak Brazylia, dużą rolę w promowaniu towarów z krajów macierzystych odgrywają grupy narodowościowe i ich lobby. Silne etnie tworzą Japończycy, Włosi, Niemcy, natomiast polska etnia nie posiada na tym rynku dużych wpływów w sferach polityczno – gospodarczych.

Targi i wystawy

W Brazylii organizowane są liczne międzynarodowe wystawy i targi branżowe. Głównymi miastami, w których odbywają się imprezy wystawiennicze są São Paulo, Rio de Janeiro, Belo Horizonte, Curitiba i Fortaleza.

Więcej informacji na temat targów odbywających się w Brazylii można znaleźć w Internecie na stronie UBRAFE – Brazylijskiego Zrzeszenia Promotorów Targów, pod adresem: <http://www.ubrafe.org.br/port/>

B. POTENCJALNE PRODUKTY EKSPORTOWE DO BRAZYLII

Poniższe produkty mogą być interesujące dla firmy zagranicznej, która zamierza eksportować do Brazylii. Niemniej jednak jest to jedynie przykładowa lista produktów, na które istnieje popyt na rynku brazylijskim. W konkretnym przypadku eksporter powinien przeanalizować możliwość wprowadzenia danego produktu na brazylijski rynek.

Przykłady:

- Produkty farmaceutyczne (konieczne jest uzyskanie tzw. certyfikatu tropikalnego),
- Maszyny, w szczególności przemysłowe,
- Chemikalia,
- kosmetyki i inne produkty przemysłu kosmetycznego,
- sprzęt elektroniczny ,
- usługi internetowe, oprogramowanie, sprzęt komputerowy, telekomunikacyjny,
- usługi ogółem (finansowe; hotelarskie, sektor gastronomiczny, itp.)
- żelazo i stal,
- petrochemia,
- sprzęt do pakowania,
- pulpa celulozowa i papier,
- urządzenia drukarskie i graficzne,
- produktu i usługi związane z sektorem ochrony środowiska,
- meble wysokiej jakości,
- urządzenia naukowe dla laboratoriów,
- sprzęt do ochrony i zabezpieczenia,
- produkty przemysłu zbrojeniowego,
- części zamienne do samolotów i samochodów,
- przemysł spożywczy (urządzenia do przetwórstwa i pakowania żywności; produkty cukiernicze itp.)
- dobra i urządzenia związane ze sportem, ochroną zdrowia oraz z sektorem rekreacyjnym,

Do zapamiętania:

Wydział Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP udzielenia wszelkiej pomocy w zakresie kontaktów handlowych na terenie Brazylii

Uwaga: kolejność jest przypadkowa i nie odzwierciedla istoty produktu dla gospodarki brazylijskiej.

Możliwy jest eksport różnych produktów jednak zalecane jest uprzednie zbadanie rynku.

C. EKSPORT – RÓŻNE FORMY WEJŚCIA NA RYNEK BRAZYLIJSKI

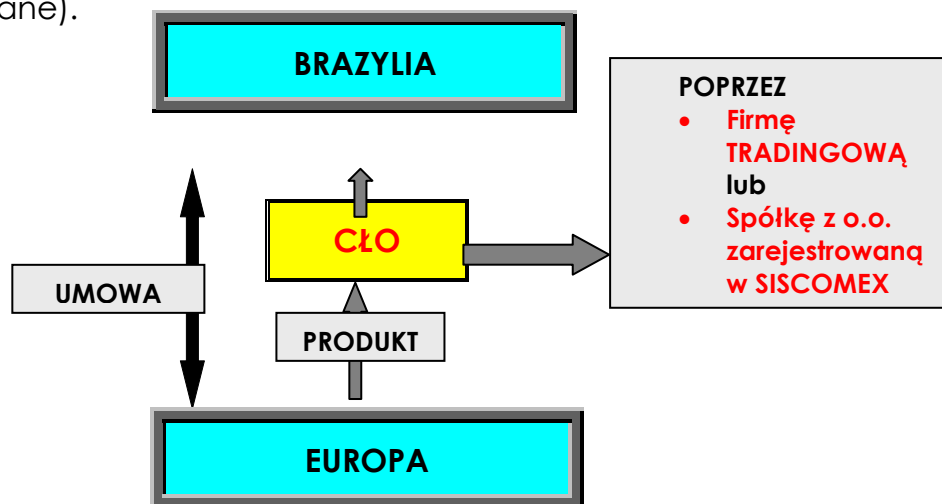
C- 1 Marketing Bezpośredni

E-commerce przeżywa fazę wzrostu i generuje wiele dodatkowych możliwości marketingowych i biznesowych. Ze względu na szeroki zasięg usług pocztowych marketing bezpośredni dociera do 35 milionów konsumentów brazylijskich z klasy średniej. Międzynarodowe firmy telemarketingowe oraz z obszaru e-commerce weszły już na rynek brazylijski i z dużym powodzeniem sprzedają tu swoje produkty.

Brazylia jest dziewiątym rynkiem internetowym na świecie. Internet stał się częścią codziennej praktyki, a społeczeństwo brazylijskie jest dzisiaj liderem w Ameryce Południowej w dziedzinie innowacji technologicznych oraz zastosowań internetowych. Eksperti sądzą, że w najbliższych latach nastąpi znaczny wzrost sektora B2B oraz usług przeznaczonych dla klientów indywidualnych.

Ekporterzy mogą sprzedawać swoje produkty bezpośrednio konsumentom brazylijskim lub kierować je do dystrybutorów. W obu przypadkach zastosowanie mają jednak inne przepisy celne. W przypadku eksportu skierowanego do dystrybutorów lub brazylijskich firm tradingowych, prawo brazylijskie wymaga aby firmy brazylijskie były zarejestrowane w Sekretariacie Handlu Zagranicznego (SECEX). Z drugiej strony eksporter może w niektórych przypadkach sprzedawać swoje produkty bezpośrednio konsumentom brazylijskim (np. książki i materiały drukowane).

Marketing bezpośredni staje się coraz bardziej popularny i jest ciekawą formą wejścia na rynek brazylijski.

C-2 Agent Handlowy

Alternatywą dla bezpośredniego eksportu jest współpraca z brazylijskim agentem lub przedstawicielem. Ta osoba lub firma może już znać niezbędne procedury i nie będzie miała problemów z językiem portugalskim.

Skorzystanie z usług agenta handlowego do reprezentowania firmy jest prostą i niedrogą formą wejścia na rynek brazylijski. To rozwiązanie jest korzystne, gdy firma chce uniknąć zbytniego ryzyka i wejść na rynek powoli, aby zbadać reakcję ze strony klientów. Wybór odpowiedniego partnera powinien być dokonany z uwzględnieniem szczególnej ostrożności, zwłaszcza, gdy chodzi o wprowadzenie na rynek specyficznego produktu lub usługi. Ponadto partnerzy powinni bardzo dokładnie przeanalizować umowę oraz zasięgnąć opinii wyspecjalizowanej brazylijskiej firmy prawnej. Należy zwrócić uwagę, że prawo brazylijskie (Ustawa n° 4.886/65) wprowadza rygorystyczny obowiązek wypełnienia licznych warunków.

Punkt J w artykule 27 w/w Ustawy ma tu szczególne znaczenie; przewiduje, że w przypadku zakończenia umowy brazylijskiemu przedstawicielowi należy się odszkodowanie w wysokości 1/12 całej kwoty, którą uzyskał w trakcie trwania umowy. Prowizja może być ustalona przez strony na dowolnym poziomie, przeważnie tak, aby zapewnić odpowiedni poziom bezpieczeństwa w prowadzeniu interesów.

Prawo brazylijskie domyślnie zakłada, że umowa jest umową na wyłączność, chyba, że umowa wprost przewiduje inaczej. Umowa zawarta na czas określony przekształca się automatycznie w umowę na czas nieokreślony przy pierwszym przedłużeniu. Dystrybutor jest osobą, która sprzedaje magazynowane produkty na rachunek innej firmy/osoby.

Alternatywne rozwiązanie: Reseller

Istotne jest aby określić:
- na jakiej podstawie prawnej powinna być zawarta umowa
- właściwość terytorialną

Rada:

Należy dokładnie przemyśleć kogo firma zatrudni w charakterze agenta handlowego.

Zwykle firma zatrudnia tzw. **Despachante**. Są to agenci posiadający zezwolenie stanowe oraz rejestr celny.

C-3 Założenie Spółki

Aby wejść na brazylijski rynek, zagraniczny producent może założyć w Brazylii spółkę.

Przeważnie nowo zakładana spółka przyjmuje formę spółki handlowej (Sociedade Mercantil). Spółki handlowe muszą być zarejestrowane w odpowiednim rejestrze handlowym w stanie, w którym spółka będzie miała siedzibę.

Sprawa osobistej odpowiedzialności oraz możliwości jakie stwarza zasada ograniczonej odpowiedzialności mają duży wpływ w momencie podjęcia decyzji o formie jaką przyjmie zakładana spółka. Ponieważ nie istnieje wymaganie odnośnie minimalnego kapitału koniecznego do założenia spółki, większość firm zakładanych jest w formie niżej opisanej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

C-3-1 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (Ltda.)

W przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością inwestor ma możliwość skorzystania z zalet, jakie niesie ze sobą odpowiedzialność ograniczona do wysokości kapitału przy jednoczesnym braku wymagań odnośnie jego minimalnego i maksymalnego poziomu. W Brazylii spółki z ograniczoną odpowiedzialnością są formą zalecaną dla zagranicznych inwestorów, którzy pragną otworzyć małe lub średnie przedsiębiorstwo. Dodatkowo ustawodawstwo podatkowe dotyczące spółek z o.o. i akcyjnych nie różni się, w przeciwieństwie do regulacji prawnych w niektórych krajach europejskich.

W spółce z o.o. musi być co najmniej dwóch wspólników. Poza przypadkami o szczególnym znaczeniu społecznym nie istnieją ograniczenia co do udziałów obejmowanych przez partnera zagranicznego. Partner zagraniczny nie musi mieć prawa pobytu w Brazylii; niemniej jednak wymagany jest choćby symboliczny udział osoby z prawem pobytu, np. biuro prawne.

Większość spółek w Brazylii jest zakładanych w formie spółki z o.o. Procedura jest prosta i szybka i umożliwia elastyczne zarządzanie firmą. Spółka z o.o. podlega identycznym zasadom podatkowym co spółka akcyjna.

Uwaga:

Aby uzyskać niezbędne zezwolenie importowe (RADAR) od urzędu skarbowego władze brazylijskie wymagają minimalnego kapitału w wysokości 2/3 wartości produktów które będą importowane na przestrzeni 6 miesięcy. Ten przepis ma również zastosowanie jeśli import prowadzony jest przez spółkę tradingową.

Osoba zarządzająca spółką musi mieć jednak prawo stałego pobytu w Brazylii.

Dopiero po zarejestrowaniu w Rejestrze Handlowym spółka staje się osobą prawną. Kolejnym wymaganym rejestrem jest numer identyfikacji podatkowej (CNPJ). Przyznaje go właściwy terytorialnie federalny organ podatkowy

C-3-2 – Spółka Akcyjna (S/A)

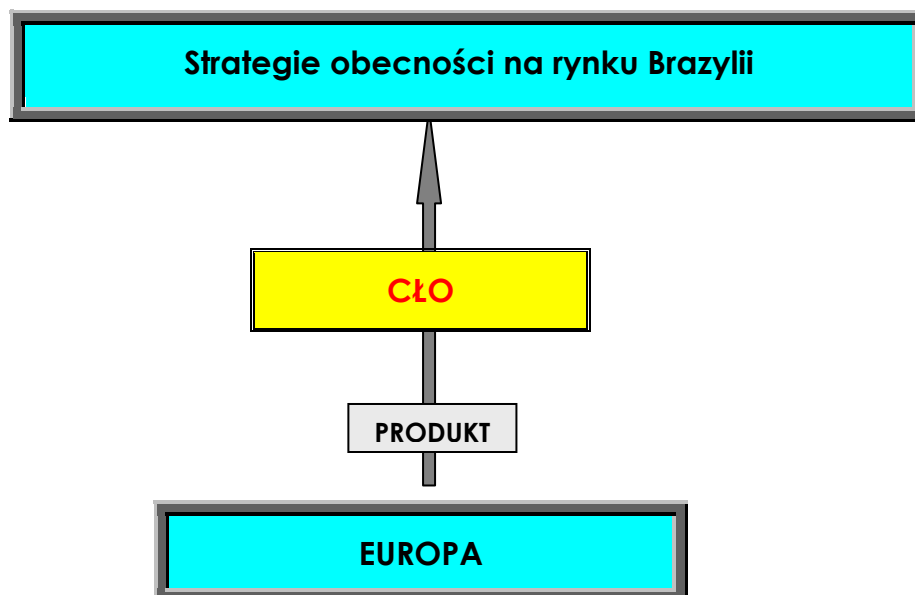
Do założenia spółki akcyjnej wymagani są co najmniej dwaj udziałowcy. Obaj mogą być Brazylijczykami albo też obcokrajowcami bez prawa pobytu w Brazylii. W tym drugim przypadku muszą oni ustanowić swojego reprezentanta w Brazylii.

Spółki akcyjne mogą, ale nie muszą być notowane na giełdzie papierów wartościowych. W przypadku, gdy spółka jest notowana na giełdzie istnieje szereg procedur dotyczących publicznego ogłoszenia oferty na akcje oraz pozyskiwania kapitału. Dane dotyczące spółek nienotowanych na parkiecie nie muszą być publikowane.

Uwaga:
<u>Dotyczy:</u> 1. Założenia spółki 2. Importu
→ O ile spółka nie jest właściwie zarejestrowana w Brazylii możliwe jest napotkanie przeszkód celnych nawet w czasie przesyłania próbek.

Dostępne formy sprzedaży produktów w Brazylii.

Marketing bezpośredni	Agent	Dystrybutor	S/A	Inne formy

D. PRZEPISY HANDLOWE I STANDARDY

W roku 1990 prezydent Fernando Collor otworzył gospodarkę brazylijską znacznie zmniejszając bariery celne. Spowodowało to duży wzrost importu w kolejnych latach. O ile w roku 1992 średnia wysokość stawek celnych importowych w Brazylii wynosiła 32% o tyle w roku 2002 była już na poziomie 11,8%, a w roku 2003 wyniosła 11,5%. Pomimo tych zmian stawki celne w niektórych obszarach nadal pozostają wysokie. Z kilkoma wyjątkami cła nie przekraczają poziomu 32%. W roku 1997 maksymalna wysokość cła wynosiła 63%, a w roku 1990 jeszcze 105%. Rząd brazylijski od roku 1995 podniósł jednak znacznie stawki celne na różne dobra trwałe takie jak samochody i sprzęt elektroniczny oraz na obuwie i tekstylia.

Stawki celne importowe zostały znacznie obniżone od roku 1990.

Siscomex

W styczniu 1997, Sekretariat Handlu Zagranicznego (SECEX), Bank Centralny Brazylii i Federalny Urząd Skarbowy (Receita Federal) wprowadziły komputerowy system kontroli eksportu i importu (SISCOMEX) w celu uproszczenia istniejącego systemu przyznawania pozwoleń importowych oraz uszczelnienia systemu pobierania podatków.

Wdrożono system informatyczny upraszczający uzyskanie pozwoleń importowych.

Zarejestrowani importerzy mogą uzyskać za pomocą systemu SISCOMEX pełną informację na temat wymagań dotyczących importu.

Specjalne pozwolenia w zależności od produktu:

- Ministerstwo Zdrowia - ANVISA
- Ministerstwo Rolnictwa - MAPA

Brazylia wprowadziła dodatkowo w zakresie importu produktów objętych systemem pozwoleń nieautomatycznych przepisy dotyczące dodatkowej kontroli sanitarnej oraz zaświadczeń bezpieczeństwa produktu wydawanych przez kompetentne władze. Celem wprowadzenia tych środków jest między innymi utrudnienie zawyżania wartości faktury.

Regulacje celne.

W Brazylii procedura celna może być bardzo długotrwała. Według raportu opublikowanego przez ICEX ([Instytut Badań nad Operacjami w Handlu Międzynarodowym](#)), średnia długość procedury celnej w Brazylii była jedną z najdłuższych i wyniosła 150 godzin. Towary mogą zostać zablokowane w urzędzie celnym ze względu nawet na drobne błędy w czasie wypełniania dokumentów.

Rada:

- Wszystkie wymagania powinny być bardzo dokładnie wypełnione
- Osoby bez doświadczenia powinny skorzystać z pomocy doradców

E KOSZTY

FoB	
Fracht	
Ubezpieczenie	
II	0-34% od wartości CIF
IPI	0 - % od wartości (CIF + II)
ICMS	0-25% od wartości (CIF+II +IPI)
PIS & COFINS (generalnie)	9.25 % dla (CIF+ II +IPI +ICMS)
Podatek od Handlu Morskiego	25 % koszty frachtu oceanicznego
Opłaty magazynowe (okres 10 dni)	0.20- ok. 0.5 CIF
Koszty rozładunku na terminalu	Średnio 100- 220 USD za kontener
Opłata Celna dla Związku Brokerów	0.5-1 % CIF
Opłaty Brokerskie	0.65 CIF
Opłata na system Siscomex:	20 reali za każdą procedurę celną: średnio 45 reali
Opłaty za transport cargo	
Koszty bankowe	Szacowane -2 %

Największą firmą handlu międzynarodowego w Brazylii jest CISA. W celu zdobycia bliższych informacji wejdź na stronę www.cisatrading.com.br amasson@cisatrading.com.br

II = Podatek Importowy

IPI = Podatek od produktów przemysłowych

ICMS = Podatek od obrotu towarami i usług

Jak widać podatki II, IPI, ICMS i PIS/COFINS są doliczane do podstawy opodatkowania i podlegają kumulacji.

Stawka procentowa pierwszych trzech podatków jest różna dla różnych produktów.

UWAGA:

Wysokość PIS i COFINS może być różna zależnie od sposobu naliczania w brazylijskiej spółce - należy to skonsultować z prawnikiem.

Zapamiętaj:

IPI, ICMS i PIS & COFINS to podatki typu VAT (od wartości dodanej), umożliwiają odliczanie podatku w razie dokonania nadpłaty.

F. PODATKI IMPORTOWE - PRZYKŁADY

Poniżej przedstawiamy przykład kosztów i podatków w przypadku importu tekstyliów. W tej symulacji import nastąpił z Europy do Rio de Janeiro drogą lotniczą. Należy zwrócić uwagę, że koszty dodatkowe na lotnisku są znacznie wyższe od kosztów w przypadku drogi morskiej.

Dane operacyjne	
USD	92.392,00
- I.I. (podatek importowy):	20,00%
I.P.I. (podatek od produktów przemysłowych):	0,00%
(Port docelowy):	RIO DE JANEIRO
(USD) (koszty cargo):	8.667,10
(USD) (wydatki):	523,58

Eksport do Brazylii przykład

Ta symulacja ma charakter przykładowy i nie zastąpi wyceny kosztów w konkretnym przypadku.

Fazy		
Obliczenie wartości CIF		
Wartość FOB		92.915,58
Fracht międzynarodowy		8.667,10
Wartość CFR		101.582,68
Ubezpieczenie	0,3000%	304,75
Wartość CIF		101.887,43
PODATKI		
Podatek importowy I.I. (Import Tax)	20,00%	20.377,49
CIF + I.I.		122.264,91
I.P.I. (podatek od produktów przemysłowych)	0,00%	0,00
CIF + I.I. + I.P.I.		122.264,91
I.C.M.S. (podatek stanowy)	18,00%	26.838,64
PIS	1,65%	858,47
COFINS	7,60%	3.954,19
Całość kosztów podatkowych i odprawy celnej		52.028,79
Fracht międzynarodowy		
Ubezpieczenie		
Siscomex * FEE	R\$ 223,00	76,34
Koszty magazynowania (10 dni)	1,5%	1.528,31
Opłata portowa	USD 0,015	38,00
ATAERO	50%	783,15
Opłata za zwolnienie AWB		50,00
Agent celny		200,00
Banco do Brasil – opłata za pozwolenie na import	R\$ 50,00	3.354,79
Koszty z licencją importową	R\$ 32,00	2.147,06
Opłata celna na związek brokerów – SDA	R\$ 350,00	119,81
Rozładunek i załadunek EADI		800,00
Całość kosztów		9.097,46
Łącznie		163.013,68

DROGĄ MORSKĄ
Magazyn - 10 dni - główny magazyn - 0,2- 0,35 % CIF
Opłata portowa –
W zależności od portu
(300- 500 Reali za kontener)
Rozładunek i załadunek – może być tańszy.

Import w porcie Santos
Istnieje możliwość skorzystania z ulgi podatkowej w zakresie podatku ICMS

G. WYMÓG LICENCJI IMPORTOWEJ

Pozwolenie automatyczne:

Co do zasady towary sprowadzane do Brazylii podlegają z mocy prawa procesowi "automatycznego przyznania licencji".

Importer brazylijski zobowiązany jest dostarczyć informację dotyczącą każdej partii towaru zawierającą dokładny opis produktu, numer klasyfikacji celnej, ilość, jakość, koszty transportu oraz inne dane. Taka informacja jest podstawą do sporządzenia Deklaracji Importowej (declaração de importação lub inaczej DI). Dane te zostają dostarczone do systemu SISCOMEX.

Co do zasady:
Obowiązuje system
pozwoleń
automatycznych.

Pozwolenia nieautomatyczne

W przypadku towaru objętego wymogiem uzyskania pozwolenia nieautomatycznego importer zobowiązany jest przedstawić niezbędne informacje dotyczące danej partii towaru jeszcze przed rozpoczęciem załadunku oraz formalności celnych.

Nie automatyczny:
-zwrot cła
-wolne strefy
ekonomiczne
-kontrola SECEX

Obowiązek złożenia informacji przed rozpoczęciem formalności celnych dotyczy produktów importowanych w systemie zwrotu cła wywozowego oraz produktów, których punktem docelowym są specjalne strefy ekonomiczne (wolne strefy handlowe).

Obowiązek złożenia informacji przed rozpoczęciem załadunku dotyczy produktów objętych systemem specjalnego nadzoru SECEX oraz produktów, których przywóz wymaga zgody ze strony brazylijskich agencji rządowych. Między innymi tym systemem objęte są: co do zasady produkty używane, produkty objęte systemem zredukowanych taryf celnych importowych, produkty, których import nie jest związany z jakimikolwiek rozliczeniami finansowymi pomiędzy importerem a eksporterem. Przykładami produktów objętych tą procedurą mogą być: próbki, dary, przedmioty wypożyczone, produkty radioaktywne, ropa naftowa, pochodne ropy naftowej i inne produkty przemysłu petrochemicznego, produkty potencjalnie stwarzające zagrożenie dla środowiska, samoloty itp. Natychmiast po dostarczeniu do systemu SISCOMEX informacji na temat danej partii towaru, wskazuje on czy towar jest objęty wymogiem uzyskania licencji nieautomatycznej.

Nieprzestrzeganie zasad dotyczących okresu ważności pozwolenia importowego może spowodować wymierzenie wysokiej kary (aż do 30 % ceny CIF) albo nawet zarekwirowanie produktów.

Eksporter powinien zawsze upewnić się przed odprawieniem towaru czy importer posiada odpowiednie pozwolenie importowe.

Towary niodprawione przez importera w ciągu 90 dni są rekwirowane i sprzedawane na publicznej aukcji.

Uwaga:

Co do zasady to importer jest zobowiązany sprawdzić czy towar jest objęty wymogiem uzyskania licencji nieautomatycznej czy nie. W wyjątkowych sytuacjach eksporter może sprawdzić wymogi dotyczące ewentualnych pozwoleń.

Planując eksport produktów do Brazylii jeszcze przed załadunkiem należy sprawdzić zasady ochrony marki handlowej i patentów w kompetentnych instytucjach brazylijskich.

Strony powinny zastrzec w kontrakcie, że importer ponosi ryzyko wynikające z niedopełnienia wymogów dotyczących pozwoleń importowych.

H. DOKUMENTY

Przy imporcie niezbędne jest dokładne wypełnienie dokumentów. Właściwie wypełniona dokumentacja jest niezbędna do uzyskania Deklaracji Importowej DI i pozwala uniknąć późniejszych problemów przy odprawie celnej.

Niezbędne jest przedstawienie następujących dokumentów:

- Faktura (2 oryginały!)
- droga morską: konosament (Bill of Landing)
transport lotniczy: AWB (Airway Bill)
- Specyfikacja

Faktura:

Faktura musi zawierać następujące informacje:

- Dane producenta (istnieje możliwość, aby był on nieznanym), nazwy i adresy eksportera i importera
- Formę płatności
- Nazwę firmy tradingowej
- Formułę INCOTERMS
- Warunki sprzedaży
- Formę transportu
- Opis produktu
- Wagę netto i brutto
- Objętość
- Cenę jednostkową
- Dane agenta, dystrybutora albo reprezentanta
- Datę wystawienia i okres ważności
- Datę załadunku (planowaną)
- Podpis eksportera (oryginalny!)

Uwaga:

Upewnij się zawsze czy wszystkie dokumenty zostały podpisane przez tę samą osobę. Musisz załączyć pełnomocnictwo określające osobę podpisującą jako reprezentanta sprzedającego.

Urzędy celne nie honorują zwykle kopii ani faksów. Dlatego lepiej jest wystać oryginały dokumentów do importera na kilka dni przed załadunkiem towaru.

Najczęstsze metody płatności:

Akredytywa

Zalety:

- ryzyko kredytowe przerzucone z importera na bank (Issuing Bank)
- możliwość ustalenia wszelkich zasad dotyczących Akredytywy, - jeśli akredytywa nie została przyjęta i podpisana nie jest konieczne nadanie towaru.

Wady:

- dokumenty muszą zostać przygotowane w absolutnej zgodności z rygorystycznymi zasadami określonymi w Akredytywie co powoduje unieważnienie zabezpieczeń gwarantowanych przez bank.

Uwaga

Jeśli faktura nie zawiera wymienionych informacji istnieje ryzyko poniesienia wyższych podatków.

I. ZEZWOLENIE NA TYMCZASOWY WJAZD NA OBSZAR CELNY

W 1990 roku władze brazylijskie opublikowały Rozporządzenie nr 150 (Instrução Normativa 150) wprowadzające nowe procedury importowe dla tymczasowego wejścia towarów na obszar celny. Nowe zasady stosuje się do importu dóbr na z góry określony okres i w jasno określonym celu. Rozwiązanie to zakłada, że podatek importowy (I.I) oraz podatek od produktów przemysłowych (I.P.I) zostanie naliczony jedynie do produktów, które zostaną zastosowane do produkcji innych dóbr oraz wprowadza opłatę leasingową lub za wynajem płatną przez lokalnego importera na rzecz międzynarodowego eksportera. Dotyczy to w szczególności takich produktów jak matryce, sztance i narzędzia przemysłowe. Należne podatki są rozliczane proporcjonalnie w stosunku do czasu na jaki produkty pozostaną na brazylijskim obszarze celnym.

Bagaż

Brazylijskie prawodawstwo dotyczące tymczasowego dopuszczenia produktów na obszar celny przewiduje zezwolenia na wprowadzenie do Brazylii prywatnej własności/bagżu (dobra do użytku prywatnego lub zawodowego, łącznie z samochodami, kamerami, laptopami itp.) na określony czas bez konieczności ponoszenia opłat celnych i podatkowych. Zgodnie z przepisami dobra te nie mogą zostać w Brazylii sprzedane ani przetworzone.

Procedura zwolnienia z cła dokonywana jest w miejscu przekroczenia granicy, podróżujący zobowiązany jest podpisać deklarację, zgodnie z którą zobowiązuje się wywieźć dobra z terytorium Brazylii w momencie opuszczenia kraju.

Aby skorzystać z procedury tymczasowego dopuszczenia produktów na obszar celny niezbędne jest sporządzenie dokładnej listy dóbr.

Władze brazylijskie zalecają, aby podróżujący sporządził list precyzujący jakie stanowisko zajmuje w firmie, jaki jest cel jego wizyty oraz fakturę pro-forma na towar lub sprzęt, jeśli przywozi towary jako część bagażu osobistego.

Przypadki zastosowania

Tymczasowe dopuszczenie na obszar celny ma zastosowanie w następujących sytuacjach (z pełnym zwolnieniem z opłat celnych): Targi, wystawy, kongresy i inne wydarzenia naukowe i techniczne; Badania i wyprawy naukowe o ile związane są z projektami, które uzyskały zezwolenie Krajowej Rady Naukowo-Technicznej; Imprezy, wystawy i inne wydarzenia artystyczne i kulturalne; Zawody lub inne wydarzenia sportowe; Targi i wystawy (handlowe i przemysłowe); W celach promocji handlowej, łącznie z próbkami bez przeznaczenia handlowego oraz zestawami promocyjnymi dla przedstawicieli handlowych; Produkty zastępcze wysyłane w ramach gwarancji dla dóbr importowanych.

Tymczasowe dopuszczenie na obszar celny obejmuje zwolnienie z podatku importowego.

Bagaż osobisty jest zwolniony z cła.

Rady:

Jeżeli spółka nie jest jeszcze zarejestrowana w Brazylii próba importu prototypów i próbek może okazać się problematyczna.

J. REGULACJE SANITARNE PRZY IMPORCIE

Brazylijska Agencja Sanitarna – ANVISA – uprościła i ujednoliciła szczegółowe regulacje łączące przepisy sanitarne przy imporcie umieszczając je w jednym Rozporządzeniu wydanym w 2003 roku, obejmującym przepisy dotyczące takich aspektów jak fazy procesu produkcyjnego, transport, magazynowanie w składach celnych oraz załadunek.

Specyficzne regulacje dla:

- lekarstw
  - kosmetyków
  - chemikaliów
  - żywności
- itp.

Ogólne

Dobra importowane podlegające kontroli sanitarnej mogą być dopuszczone na terytorium kraju dopiero po uzyskaniu odpowiednich zezwoleń sanitarnych.

Lekarstwa, perfumy, kosmetyki, inne produkty sektora kosmetycznego, środki czystości z przeznaczeniem domowym, produkty zdrowotne muszą spełniać w okresie przydatności do spożycia standardy jakościowe oraz informacyjne określone przez właściwe przepisy sanitarne. Również opakowanie tych produktów musi spełniać określone warunki. Dotyczy to także importowanych surowców i materiałów używanych do produkcji w/w produktów.

Kontrola żywności dokonywana jest przez MAPA

Rodzaje importu

Nowe ustawodawstwo wprowadziło administracyjną procedurę związaną z następującymi rodzajami importu określonymi przez przepisy brazylijskie: import towarów w ramach modułu SISCOMEX (system celny on line, do którego dostęp mają zarówno służby celne jak i płatnicy), pozwolenia nie-automatyczne, ekspresowy transport, transport drogą pocztową, międzynarodowe przesyłki lotnicze, nie-elektroniczne uproszczone deklaracje importowe. Obejmuje również inspekcje sanitarną bagażu osobistego oraz warunki przy składowaniu i transporcie. Procedura dopuszczenia na terytorium krajowe towarów przenoszonych, przewożonych lub magazynowanych w warunkach otoczenia, które nie spełniają wymagań zalecanych przez producentów lub eksporterów w technicznych specyfikacjach może być wstrzymana aby zachować właściwą jakość produktów. W przypadku importu poprzez system SISCOMEX licencja importowa nie zostanie wydana, jeśli pojawią się jakiegokolwiek usterki.

Bagaż osobisty, jak również warunki jego przewozu i przechowywania mogą być również kontrolowane.

Kontrola sanitarna

Innym istotnym zagadnieniem jest import dóbr przez spółkę, która nie posiada odpowiedniego zezwolenia wydanego przez ANVISA.

W tym przypadku można uzyskać zezwolenie na import po przedstawieniu właściwym władzom deklaracji wystawionej przez inną spółkę, która posiada zezwolenie ANVISA. Ta Deklaracja musi zostać przedstawiona w oryginale, dotyczyć pojedynczego zezwolenia na import, być związana z jedną niezależną jednostką prawną oraz podpisana przez przedstawiciela prawnego oraz specjalistę odpowiedzialnego za spółkę, która posiada zezwolenie wydane przez ANVISA.

W ściśle określonej sytuacji możliwy jest import bez zezwolenia wydanego przez ANVISA.

Specyficzne wymagania dla zewnętrznych opakowań

Opakowanie zewnętrzne

Następujące informacje muszą być umieszczone na zewnętrznym opakowaniu każdej sztuki importowanego produktu:

- (i) pełna nazwa produktu, gdy produkt jest produktem gotowym lub jest sprzedawany hurtowo, a w przypadku importu leków nazwa składnika aktywnego;
- (ii) nazwa zwykła, techniczna lub chemiczna produktu, kiedy produkt jest surowcem lub substancją przeznaczoną do wytwórstwa leków, kosmetyków, produktów perfumeryjnych, żywności innych produktów przemysłu kosmetycznego, produktów czystości przeznaczonych do użytku domowego oraz produktów do diagnozowania;
- (iii) skład, w przypadku produktów żywnościowych;
- (iv) numer partii;
- (v) nazwa producenta;
- (vi) w razie konieczności opis specyficznych wymagań dotyczących składowania.

Rada:

Produkty farmaceutyczne:

Procedura zarejestrowania produktów w ANVISA jest długotrwała. Dlatego należy rozpocząć ją z odpowiednim wyprzedzeniem, przed rozpoczęciem działalności gospodarczej.

Należy zwrócić szczególną uwagę na wybór agenta lub dystrybutora (jeśli wybrana zostanie ta opcja). Procedura przeniesienia rejestru produktu na inną osobą jest długotrwała. Może to negatywnie wpłynąć na prowadzoną działalność.

Etykieta dla gotowych produktów

Pewne informacje muszą być umieszczone na etykiecie importowanego produktu gotowego. W przypadku produktów, które mają etykietę w języku obcym należy załączyć dodatkowo etykietę sporządzoną w języku portugalskim, zawierającą następujące informacje:

- (i) nazwę marki używaną za granicą;
- (ii) nazwę producenta;
- (iii) numer partii lub numer przewozowy;
- (iv) datę produkcji;
- (v) datę ważności.

Władze sanitarne mogą wymagać przedstawienia poświadczzonego tłumaczenia etykiety sporządzonej w języku obcym na język portugalski.

K . BRAZYLIJSKA USTAWA O OCHRONIE KONSUMENTA

Brazylijskie prawo wprowadziło obowiązek świadczenia obsługi posprzedażnej oraz obsługi klienta. W przypadku importu towarów wyprodukowanych zagranicą odpowiedzialność za te usługi leży po stronie producenta/importera oraz dystrybutora.

Dlatego sugerujemy eksporterom i zagranicznym producentom aby bardzo starannie dokonali wyboru agentów, aby znaleźć odpowiednio wykwalifikowane osoby.

Rada:

Zaleca się, aby eksporter oraz zagraniczny producent dokonali dokładnej selekcji agenta gdyż ten ostatni będzie odpowiedzialny za zatrudnienie wykwalifikowanego personelu.

L. INFORMACJE DLA PODRÓŻNYCH

WIZA

Między Polską a Brazylią obowiązuje ruch bezwizowy dla podróżujących tranzytem oraz przy pobytach nieprzekraczających okres 3-ech miesięcy. Służby imigracyjne mogą odmówić wjazdu lub pobytu na terytorium Federacyjnej Republiki Brazylii, przede wszystkim osobom, które w przeszłości naruszyły przepisy dotyczące wjazdu i pobytu (np. zostały deportowane, nielegalnie przedłużyły pobyt lub podejmowały nielegalnie pracę). Nie są wpuszczane również osoby:

- nie posiadające wystarczającej ilości środków finansowych;
- wobec których zachodzi podejrzenie, że zamierzają nielegalnie podjąć pracę;
- mogą prowadzić działalność przestępczą lub terrorystyczną.

Ponadto:

- Okres ważności paszportu powinien wynosić przynajmniej jeden rok od daty wjazdu na terytorium Brazylii.
- Nie ma obowiązku meldunkowego dla cudzoziemców przebywających w Brazylii jako turyści.

CŁO

Do Federacyjnej Republiki Brazylii bez cła można wwieźć upominki lub rzeczy do osobistego użytku, tj: alkohole, papierosy, perfumy itp. o łącznej wartości nieprzekraczającej 500,00 USD. Ponadto osoba przekraczająca granicę może posiadać urządzenia elektroniczne (aparat fotograficzny, komputer przenośny, itd), których ilość nie wskazywałaby na ich handlowe przeznaczenie.

Podczas przekraczania granicy osoby poddawane są wrywkowej kontroli celnej.

PODATKI

W Federacyjnej Republice Brazylii towary i usługi są obciążone podatkami ICMS i IPI, które są już wliczone w cenę. Nie ma natomiast podatku VAT.

DOJAZD DO BRAZYLI

Połączenie Polski z Brazylią możliwe jest tylko z przesiadką w jednym z europejskich lub amerykańskich miast. Pomiędzy Warszawą i Sao Paulo lub Rio de Janeiro nie ma bezpośrednich połączeń lotniczych. Najdogodniejsze połączenia są via Frankfurt - *Lufthansa/Varig*, Amsterdam - *KLM*, Paryż - *Air France/TAM*, Zurich – *SWISS/TAM*, Londyn *British Airways*.

Można też korzystać z ofert innych linii, które zapewniają połączenia lotnicze, ale są one bardziej męczące. Do Brazylii z Europy *IBÉRIA*, *TAP*, *ALITALIA*, *SPAINER*.

Lotnisko	Informacja	Odległość od centrum miasta	Czas dojazdu
São Paulo	(+5511) 64452945	25 km	Autobus: 1 godz.
Rio de Janeiro	(+5521) 33985050	20 km	Autobus: 1 godz.

Kontakt z przedstawicielami linii lotniczych w Brazylii:

LUFTHANSA/SWISS

Biuro w São Paulo

Rua Gomes de Carvalho, 1.356
2 pietro , Vila Olímpia, 04547-005 São Paulo - SP
Pon – Piątek: 09:00 - 18:00
Tel.: (11) 3049 2720
vendas.sao@dlh.de

Rezerwacja

Poniedziałek – Piątek: 09:00 - 18:00
Tel.: (11) 3048 5800, Fax: 3846 5568
atendimento.sao@dlh.de

Lotnisko Międzynarodowe w São Paulo

Tel.: (+5511) 6445 2499 / 6445 2220
grust@dlh.de

KLM / AIR FRANCE

Rezerwacja i Informacja w S Paulo

Pon – Piątek: 09:00h - 18:00h
Tel.: (+5511) 3049 0900
Fax: (+5511) 30490938

Rezerwacje w Brazylii

Poniedziałek-Piątek: 9.00-19.00
Tel. (na miejscu) 4003 9955
Tel: 0800 888 9955

BRITISH AIRWAYS

Biuro w São Paulo

Al. Santos 745, 7 pietro
CEP 01419-001 Sao Paulo - SP
Poniedziałek – Piątek: 09:00 - 18:00
Tel.: (+5511) 4004 4440

CZAS

Różnica czasu między Polską a Brazylią wynosi (**+ 5 godzin**) w okresie marzec – październik i (**+ 3 godziny**) październik - marzec.

GODZINY PRACY

- Sklepy - czynne są z reguły od 8.00 lub 10.00 do 18.00 (poniedziałek - sobota). Niektóre wielkie supermarkety i centra handlowe mogą być otwarte do 22.00. W niedziele duże supermarkety i niektóre sklepy czynne są od 8.00 do 18.00 i centra handlowe od godziny 13.00 do 22.00;

- Banki - czynne są z reguły od poniedziałku do piątku od 10.00 do 16.00;
- Poczty - czynne są od poniedziałku do piątku od 9.00 do 17.00 oraz w soboty od 9.00 do 12.00
- Apteki - lub drogerie otwarte są w godzinach od 8.00 do 22.00 niektóre przez całą noc.
- Restauracje i bary – czynne są od godziny 11.30 do ostatniego klienta. Niektóre mają przerwę pomiędzy 16.00 – 18.00;
- Metro - kolejki metra kursują codziennie od 5.00 do 23.59 (w Rio de Janeiro metro nie kursuje w niedziele). Zwykle kupując bilet można dowiedzieć się kiedy odjeżdża ostatni pociąg z danej stacji.

WALUTA I PIENIĄDZE

Walutą brazylijską jest real. Jeden real dzieli się na 100 centavos i stanowi równowartość ok. 1,30 zł (kwiecień 2008). W Brazylii są ograniczenia wywozu gotówki. Nie można przewozić za granicę sum większych niż 10.000 USD bez zgody Banku Centralnego, dlatego większe sumy pieniędzy wwożone do tego kraju należy zgłosić w urzędzie celnym przy przekraczaniu granicy.

W obiegu są banknoty o nominatach 1,2, 5, 10, 20, 50 i 100 reali oraz monety o wartości 1 reala i 1, 5, 10, 25 i 50 centavos. Pieniądze można wymieniać w bankach, dużych biurach podróży, kantorach wymiany i w wielu hotelach. Kantory wymieniają walutę po lepszym kursie niż banki i hotele i nie pobierają dodatkowej prowizji przy wymianie.

Najprostszym i najbezpieczniejszym sposobem przewożenia pieniędzy są czeki podróżne. Niektóre banki wydają swoim klientom czeki podróżne bez prowizji, ale normalna opłata wynosi 1% wartości. Najczęściej spotyka się czeki: *Visa i American Express*. Przy wymianie czeku podróżnego na gotówkę płaci się prowizję (zwykle około 1%).

Karty kredytowe są powszechnie akceptowane w Brazylii, zwłaszcza przy płaceniu rachunków w hotelach, sklepach i restauracjach, a także przy zakupie biletów, itp. W małych sklepach, na targach i kawiarniach należy mieć przy sobie gotówkę. Najczęściej przyjmowane są karty: *MasterCard, Visa, American Express i Diners Club*.

ELEKTRYCZNOŚĆ

Napięcie standardowe w kraju wynosi **127 V AC, 50/60 HZ**. Dla wielu urządzeń elektrycznych (komputery, radia, suszarki, itp.) spoza Brazylii konieczny jest *adaptador* czyli specjalna nakładka na wtyczkę. W wielu hotelach znajdują się gniazdka dostosowane do europejskich wtyczek z napięciem **220 V AC, 50/60 HZ**, ale przeznaczone są głównie do maszynek do golenia (do ładowania telefonów komórkowych są wtyczki specjalnie oznaczone).

W stolicy kraju Brasílii napięcie wynosi **220 V AC, 50/60 HZ**.

JEDNOSTKI MIARY

W Brazylii obowiązuje system metryczny, jednakże niektóre produkty sprzedawane są na tuziny (dúzias).

Telefony alarmowe

W całej Brazylii:

190 – policja

192 – pogotowie ratunkowe

193 – straż pożarna

Ł. ŹRÓDŁA INFORMACJI RYNKOWYCH

Słowniki Handlowe i Przemysłowe w najbardziej rozwiniętych gospodarczo stanach Brazylii:

Słownik Handlowy São Paulo

Associação Comercial de São Paulo – ACSP

Rua Boa Vista, 51 , CEP 01014-911 São Paulo – SP

Tel: (+5511) 3244-3100 , Fax: (+5511) 3244-3366, E-mail: sdocal@acsp.com.br

Słownik Handlowy Rio de Janeiro

Associação Comercial do Rio de Janeiro – ACRJ

Rua da Candelaria, 9, 11 e 12 andares , CEP 20091-020 Rio de Janeiro – RJ

Tel.: (+5521) 2514-1229 , Fax: (+5521) 2263-7613

E-mail: presidencia@acrj.org.br , strona internetowa: www.acrj.org.br

Słownik Handlowy Parana

Associação Comercial do Paraná

Rua XV de Novembro, 621 8. andar, 802-0925 Curitiba – PR

Tel: (041) 3320 2550 fax: (041) 3320 2562

e-mail: Laura@acp.org.br, strona internetowa: www.acp.org.br

Słownik Handlowy w Minas Gerais

Associação Comercial de Minas Gerais

Rua Afonso Pena, 372 , CEP 30130-001 Belo Horizonte – MG

Tel.: (+5531) 3201-0733 , Fax: (+5531) 3201-0733 wew. 363

E-mail: presidencia@acminas.com.br , strona internetowa www.acminas.com.br

Federacja Przemysłu Stanu São Paulo

Federacao das Industrias do Estado de São Paulo – FIESP

Av. Paulista, 1313, 11 andar, CEP 01311-923 São Paulo – SP

Tel.: (+5511) 3549-4200 / 3549-4619 / 3549-4305, Fax: 3284-3611 / 0366

E-mail: cfpres@fiesp.org.br , strona internetowa: www.fiesp.org.br

Federacja Przemysłu Stanu Rio de Janeiro

Federacao das Industrias do Estado do Rio de Janeiro – FIRJAN

Tel.: (+5521) 2532-7288 , Fax: (+5521) 2262-8780

E-mail: firjan@firjan.org.br , strona internetowa: www.firjan.org.br

Federacja Przemysłu Stanu Parana

Federacao das Industrias do Estado do Parana – FIEP

Av. Candido de Abreu, 200, 6 andar , CEP 80530-902 Curitiba – Parana

Tel.: (+5541) 3271 9020, Fax: (+5541) 3271 9000

E-mail: presidencia@fiepr.com.br , strona internetowa: www.fiepr.com.br

Federacja Przemysłu Stanu Minas Gerais

Federacao das Industrias do Estado de Minas Gerais – FIEMG

Av. do Contorno, 4520 , CEP 30110-090 Belo Horizonte – MG

Tel.: (+5531) 3263-4451 , Fax: (+5531) 3225-6201

E-mail: gabinete@fiemg.com.br, strona internetowa: www.fiemg.com.br

Stowarzyszenia branżowe:

Brazylijskie Stowarzyszenie Przemysłu Farmaceutycznego

ABIFARMA - Associação Brasileira da Industria Farmacêutica

Rua Raja Gabaglia,180, 9 andar, CEP: 04551-090 São Paulo – SP

Tel.: (+5511) 820-3775, Fax: (+5511) 866-0943

E-mail: abifarm@ibm.net

Lista firm zrzeszonych w ABIFARMA dostępna jest pod adresem :

www.cras.simpleweb.com.br/pharmanet/industri.htm

Brazylijskie Zrzeszenie Handlu Farmaceutykami

ABC FARMA - Associação Brasileira do Comércio Farmacêutico

Rua Santa Isabel, 160 5º andar Vila Buarque - São Paulo – SP , CEP: 01221-010 tel:

(+5511) 223-8677 fax: (+5511) 3331-2088

e-mail: comercial@abcfarma.org.br , homepage: www.abcfarma.org.br

Brazylijskie Stowarzyszenie Handlu Produktami Chemicznymi

ASSOCIQUIM – Associação Brasileira do Comercio de Produtos Químicos

Rua Maranhao,598, CEP: 01240-000 São Paulo – SP

Tel.: (+5511) 3825-3111, Fax: (+5511) 3825-8870

E-mail: sincoquim@associquim.org.br , Homepage: www.associquim.org.br

Brazylijskie Stowarzyszenie Przemysłu Chemicznego

ABIQUIM - Associação Brasileira da Industria Química

Rua Santo Antonio, 184 – 17º e 18º andares, CEP 01314-900 – São Paulo – SP.

Tel: (+5511) 3242-1144 – FAX (+5511) 3242-0919

Homepage: www.abiquim.org.br

Brazylijskie Stowarzyszenie Przemysłu Maszyn i Wyposażenia

ABIMAQ – Associação Brasileira da Industria de Maquinas e Equipamentos

Av.Jabaquara,2925, CEP: 04045-902 São Paulo – SP

Tel.: (+5511) 5582-6311 , Fax: (+5511) 5582-6312

E-mail: diacea@abimaq.org.br , Homepage: www.abimaq.org.br

Brazylijskie Stowarzyszenie Norm Technicznych

ABNT – Associação Brasileira de Normas Técnicas
Av. Paulista, 726-10 andar, CEP: 01223-000 São Paulo – SP
Tel.: (+5511) 3289-6966 , Fax: (+5511) 3289-7798
E-mail: abnt@abnt.org.br , homepage: www.abnt.org.br

Brazylijskie Stowarzyszenie Agencji Podróży

ABAV – Associação Brasileira de Agencias de Viagens
Av. Dr. Vieira de Carvalho, 115-8 andar, CEP: 01210-010 São Paulo – SP
Tel.: (+5511) 3223-0555, Fax: (+5511) 3331-2612, 3220-2612
E-mail: presidencia@abavsp.com.br , homepage: www.abavsp.com.br

Brazylijskie Stowarzyszenie Przemysłu Skórzanego

ABICOURO – Associação Brasileira das Industrias de Couro
Rua Lucas de Oliveira, 49 sala 801, CEP: 93510-110 Novo Hamburgo – RS
Tel.: (+5551) 594-8986 , Fax: (+5551) 593-3645
E-mail: abicoouro@planet.com.br

Brazylijskie Stowarzyszenie Przemysłu Elektrycznego i Elektronicznego

ABINEE – Associação Brasileira da Industria Elétrica e Eletrônica
Av. Paulista, 1313 – 7 andar, CEP: 01311-923 São Paulo – SP
Tel.: (+5511) 3251-1577, Fax: (+5511) 3285-0607
E-mail: abinee@abinee.org.br , homepage: www.abinee.org.br

Brazylijskie Stowarzyszenie Przemysłu Wyrobów i Wyposażenia Medycznego, Dentystycznego, Szpitalnego, Laboratoryjnego

ABIMO – Associação Brasileira da Industria de Artigos e Equipamentos Médicos, Odontológicos, Hospitalares, de Laboratórios
Av. Paulista, 1313 – 8 andar, sala 806, CEP: 01311-923 São Paulo – SP
Tel. : (+5511) 3285-0155, fax : (+5511) 3285-0155 wew. 21 lub 30
E-mail: abimo@abimo.org.br , homepage: www.abimo.org.br

Brazylijskie Stowarzyszenie Przemysłu Tekstylnego oraz Syndykat Przemysłu Tekstylnego

ABIT – Associação Brasileira de Industria Têxtil e Sinditextil – Sindicato da Industria Têxtil
Rua Marques de Itu, 968, CEP: 012-000 São Paulo – SP
Tel.: (+5511) 3666-0101, 3667-8209 , Fax: (+5511) 3823.8209
E-mail: relacionamento@abit.org.br , homepage: www.abit.org.br

Narodowe Stowarzyszenie Producentów Pojazdów Samochodowych

ANFAVEA – Associação Nacional de Fabricantes de Veículos Automotores
Av. Indianópolis, 496 Bairro Moema, CEP: 04062-900 São Paulo – SP
Tel.: (+5511) 5051-4044, Tel/fax: (+55 11) 5051-4044 wew. 225
E-mail: anfavea@anfavea.com.br , homepage: www.anfavea.com.br

Brazylijska Federacja Banków

FEBRABAN – Federação Brasileira dos Bancos
Rua Libero Badaró, 425 – 17 andar, CEP: 01009-905 São Paulo – SP

Tel/fax:: (+5511) 3244 - 9800, Fax (+5511) 3107-8486
homepage: www.febraban.com.br

Placówki i przedstawicielstwa:

Ambasada RP w Brazylii

Embaixada da Republica da Polonia no Brasil
SES, Av. das Nacoes Lote 33, qd. 809 , CEP: 70423-900 – Brasília – DF
Caixa Postal 07-0263
Tel. (+5561) 3212-8000, Fax (+5561) 3242- 8543
E-mail: embaixada@polonia.org.br
Strona internetowa : www.polonia.org.br

Wydział Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP z siedziba w São Paulo

Radca : Piotr MAJ
Rua Zequinha de Abreu, 240, Pacaembu, CEP 01250-050 São Paulo – SP
Tel.:(+5511) 3673-2776, 3673-1420, Fax:(+5511) 3673-0354
E-mail: conselheiro@poloniatrade.org.br , wehsp@poloniatrade.org.br
Strona internetowa : www.poloniatrade.org.br

Konsulaty:

Konsulat Generalny w Kurytybie

Rua Agostinho Leao Junior,234, CEP 80030-110 Curitiba – PR
Tel.: (+5541) 3019-4662, Fax: (+5541) 3019-7909
Caixa Postal: 2366
E-mail: kurytyba@polonia.org.br

Konsulat Generalny w São Paulo

Rua Monte Alegre, 1791 , CEP 05014-002 São Paulo – SP
Tel.: (+5511) 3672-3778, 3672-5778, Fax: (+5511) 3871-1921
E-mail: saopaulo@polonia.org.br
Strona internetowa : www.consuladopoloniasp.org.br

Konsulat Generalny w Rio de Janeiro

Praia de Botafogo,242, 9 pietro , CEP 22250-040 Rio de Janeiro – RJ
Tel.: (+5521) 2551-8088, 2551-5047, 2551-8047, Fax: (+5521) 2552-5093
E-mail: riodejaneiro@polonia.org.br

Konsulowie Honorowi

Konsulat w Belo Horizonte

Konsul Honorowy Jerzy Markiewicz
Rua Espirito Santo, 2727, s. 1207 , CEP 30160-032 Belo Horizonte – MG
Tel.: (+5531) 3282-5569 , Fax: 3281-6826, E-mail: mgmconpl@cdlnet.com.br

Konsulat w Vitoria

Konsul Honorowy Adam Emil Czartoryski
Rua Lauro Soares Machado Casa 12 , CEP 29025-110 Mata da Praia, Vitoria – ES

Tel.: (+5527) 225-43-11

Konsulat w Erechim

Konsul Honorowy Maria Wanda Krepinski – Groch
Rua Euclides Cunha, 114 , CEP 89700-00 Erechim – RS
Tel.: (+5554) 321 1074, Fax: (+5554) 321 4649
E-mail: rsj4380@pro.via-rs.com.br

Brazylijsko – Polska Izba Przemysłowo - Handlowa w São Paulo

Câmara Nacional de Comercio e Industria Brasil - Polônia
Rua Professor João Arruda,440, Perdezés, CEP: 05012-000 São Paulo – SP
Tel/Fax: (+5511) 3875-2691
E-mail: camarabrasilpolonia@poloniatrade.org.br

Ministerstwo Rozwoju, Przemysłu i Handlu Zagranicznego

Ministério De Desenvolvimento, Industria e Comercio Exterior
Esplanada dos Ministérios - bloco J 70067-900 Brasília – DF
Telefones: (+5561) 329-7007 / 329-7008 / 329-7009 - Fax: (+5561) 329-7230
Homepage: www.mdic.gov.br (*tylko w języku portugalskim*)

Brazylijskie obroty Handlowe - SECEX

SECEX (Balança Comercial Brasileira)
www2.desenvolvimento.gov.br/sitio/secex/ (*tylko w języku portugalskim*)

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Ministério Das Relações Exteriores
Esplanada dos Ministérios, Bloco H 70170-900 Brasília-DF
Tel.: (+5561) 411-6100 Fax (+5561) 411-6993
Homepage: www.mre.gov.br

Bank Centralny Brazylii

Banco Central do Brasil
Homepage: <http://www.bcb.gov.br/?english>

Krajowy Bank Rozwoju Ekonomicznego i Socjalnego

Banco Nacional de Desenvolvimento Econômico e Social
Homepage: www.bndes.gov.br

Wywiadownie handlowe w Brazylii:

Na tutejszym rynku działa jedna z największych na świecie wywiadowni handlowych SERASA, zatrudniająca ponad 2000 analityków. Odpowiada ona on line/real time na około 3,5 mln zapytań dziennie.

SERASA S.A.

Alameda dos Quinimuras, 187
CEP 04068-900 São Paulo - SP
Departament Międzynarodowy (informacje w jęz. angielskim lub portugalskim)

pani Débora Nogueira

Tel: (+ 5511) 6847 9096/9611 Fax: (+ 5511) 6847 9771/70

e-mail: internationalbusiness@serasa.com.br/ deboranogueira@serasa.com.br

www.serasa.com.br

Ponadto informacje na temat poszczególnych firm brazylijskich można otrzymać także w każdym Stanowym Zrzeszeniu Handlowym.